

ה ק ד מ ה

הדין וחשבון הזה, שהוא הדין וחשבון השנתי השלישי של מבקר המדינה, מסכם את הביקורת על משרדי הממשלה, מפעליה ומוסדותיה, ומכיל בעיקרו את תוצאות הביקורת המתייחסת לשנת הכספים 1951/52. הדין וחשבון השנתי סוקר את פעולות משרד מבקר המדינה בשנה הנדונה, מפרט את הליקויים ואת הפגיעות בחוק או בעקרונות החסכון והיעילות, שנקבעו על ידי הביקורת, ומביא את המלצות מבקר המדינה לתיקון הליקויים ומניעתם.

דוגמת הדוחות הקודמים נערך הדוח השנתי מס. 3 לא רק כדי להעיר על הליקוי והפגיעה כשלעצמם אלא גם כדי לגלות את מקורם, במידה שבאו מחמת חסרונות בשיטה ובארגון העבודה. הדוח השנתי מס. 3 כולל אפוא אותו סוג חומר כמו הדוחות מס. 1 ומס. 2, אך בכל זאת נבדל הדוח שלפניו הבדל מהותי בדמותו מהדוחות השנתיים הקודמים. ההבדל העיקרי הוא בזה, שבדוח הנוכחי בולט במידת-מה תיאור הבעיות, שבהן נעוצים חלק גדול מן הליקויים והפגיעות. כתוצאה מהבדל זה השלמו, ובחלקן גם הוחלפו, הצעות לתיקוני ליקויים יחידים בהצעות לפתרון הבעיות, שהן שורש הליקויים והפגיעות. שינוי חשוב זה מתבטא מבחינה חיצונית ביחס שבין החלק המוקדש לבעיות הכלליות לבין החלק המתאר את הליקויים והפגיעות היחידים: החלק הכללי בדוח השנתי מס. 3 ארוך בהרבה מאותו החלק שבדוחות השנתיים הקודמים.

בהעברה זו של נקודת הכובד יש לראות התקדמות, כיוון שהסיכויים להגיע להקטנת מספר הליקויים ולשיפור עבודת המינהל יגדלו, לפי טבע הדברים, בה במידה שנצליח להתחקות אחרי השורשים העמוקים של הליקויים והפגיעות. אכן, רואה אני תפקיד עיקרי של מבקר המדינה בהמצאת הצעות לממשלה ולכנסת, שאינן מכוונות לתיקון ליקויים קונקרטיים בודדים בלבד אלא דורשות – על סמך חקירת בעיות המינהל – ריפורמות מקיפות. הדין וחשבון השנתי שלפניו, בתוכנו ובצורתו, יש בו כדי להראות, לפי דעתי, שמשד הביקורת הבין את התפקיד הזה ושוקד על מילוי. במיוחד דן החלק הכללי של הדוח השנתי מס. 3 באותם התחומים הדורשים לפי נסיון הביקורת ריפורמה מקיפה ונמרצת פחות או יותר, וכן מתוארים בו האמצעים הדרושים לביצוע ריפורמה זו או לפחות מותווים בו כיווני הדרך, שיוכלו לפי רשמינו להוביל לקראת הגשמת הריפורמות. תיקון חוק מבקר המדינה, שנתקבל בחודש יולי 1952, עוד לא היה יכול להשפיע על פעולות הביקורת בתקופה הנסקרת, אף כי בשעת חיבור הדוח התחשבתי ככל האפשר באותם הרעיונות, שהונחו ביסוד תיקון החוק. רק הדוח השנתי הבא יוכל לשקף את הנסיון, שיירכש בביצוע החוק המתוקן ולהביא את תוצאותיהן של פעולות הביקורת הנרחבת, שהחוק החדש מטיל על מבקר המדינה.

ירושלים, י"ג בטבת תשי"ג
(31.12.1952)

ז. מווס
מבקר המדינה